

NORSKLOKALHISTORISKINSTITUTT

Observatoriegata 1 B, 0254 Oslo
Postadr.: Postboks 8045 Dep, 0031 Oslo
Telefon: 22 92 51 30 Telefax: 22 92 51 31
E-post: nli@lokalhistorie.no
Internett: <http://www.lokalhistorie.no>

Det kongelige kulturdepartement
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

J.nr. 82/2014

27. august 2014

Høring – forslag til endring i lov om stadnamn

Det vises til Deres brev 02.06.2014 (Deres ref. 14/2588) der vårt institutt bes om merknader. Vi har tidligere kommet med en høringsuttalelse 31. juli 2012 om samme sak og minner om den. Når det gjelder den foreliggende saken, vil vi uttale oss mer kortfattet.

Norsk lokalhistorisk institutt (NLI) har som formål å drive rådgivning, forskning, formidling og dokumentasjon av norsk lokalhistorie på nasjonalt plan. Dette medfører at vi som ledd i vår rådgivingstjeneste blant annet leser igjennom og kommenterer manuskript til generelle bygdebøker og til bosetningshistorie (gards- og slektshistorie). I den forbindelse gir vi råd og tips om normalisering av navn (både steds- og personnavn), og vi har tatt opp slike spørsmål på seminarer og i korrespondanse med forfattere og skribenter. Ett av resultatene av dette arbeidet er boka *Å kallast med sitt rette namn*, som ble utgitt av NLI i 2002 (red. Knut Sprauten), og artikler herfra har vært pensum i studiet av stedsnavn ved Universitetet i Oslo.

Utgivelse av bygdebøker har ofte utløst hissige diskusjoner om skrivemåten av navn, og særlig angående gards- og bruksnavn og deres sekundærnavn. Når NLI har blitt trukket inn som rådgivere i denne typen spørsmål, synes vi at den gjeldende lov om stadnamn har vært et godt redskap for oss til å skape forståelse og ro om sakene. Omfattende endringer av gjeldende lov om stadnamn er derfor lite velkomne hos oss.

Når det gjelder utkastet til endring i lov om stadnamn, er det særlig de foreslåtte forandringene i §6 og §8 som NLI stiller seg negativt til.

§6: [...] Eigiar eller festar har rett til å uttale seg i saker som gjeld bruksnamn, og *har det avgjerande ordet i desse sakene*. NLI ønsker at det som står i kursiv, skal strykes og at punktum settes etter bruksnamn.

§8: NLI ønsker å sløyfe følgende forslag (i kursiv) i paragrafens 2. ledd: Vedtak om skrivemåten av gardsnamn skal som hovudregel vere retningsgivande for skrivemåten av bruksnamn som er identisk med gardsnamnet, eller der gardsnamnet går inn som ein del av

bruksnamnet. *Dette gjeld ikkje dersom eigar eller festar ønskjer ein alternativ skrivemåte og kan dokumentere at den ønskete skrivemåten har vore i offentleg bruk som bruksnamn. Skrivemåten av bruksnamnet kan i desse tilfella vedtakast utan anna høyring.*

NLI mener at stedsnavn er en del av vår felles kulturarv. De er ikke gitt som eiendom til den enkelte brukeren eller festeren. Det er fellesskapets – ikke eiernes og festernes – ansvar å ta vare på de nedarvede stedsnavna, både gardsnavna, avledede bruksnavn og andre stedsnavn.

Ett og samme navn kan ha blitt skrevet på mange ulike måter i offentlig sammenhenger gjennom tidene. Et eksempel skal gis for gardsnummer 8 i Breim i Sogn og Fjordane: Skyndlogh, Skindlouff, Skiillo, Skindlo, Skindlou, Schindlouff, Schindlov. Noen av skrivemåtene kan skyldes mangel på skriftnormering eller misforståelser. I ettertid kan det fort skje at eieren av et bruk velger en skriftlig form av et bruksnavn som hindrer forståelsen av navnets opprinnelige betydning og som skygger for meningsinnholdet. Dermed vil viktig kulturarv og bosetningshistoriske sammenhenger kunne gå tapt.

NLI synes at det er svært uheldig at man risikerer at navn på eiendom eller gardsbruk under et gardsnummer, som følge av det foreliggende forslaget, kan få en skrivemåte som strider mot offisielt tilrådd skrivemåte, dersom eieren eller festeren ønsker det. Det er også sterkt beklagelig dersom et bruksnavn får en skrivemåte som ikke retter seg etter skrivemåten av det gardsnavnet det er utledet av. I et tett befolket område kan en opprinnelig gard ofte bli stykket ut i hundrevis av bruksnummer i form av mindre gardsbruk, hustomter og parseller. Ulik skrivemåte på navn med samme rot vil for eksempel stenge for innsikt i hvordan et slikt boligområde ble skapt over tid.

Noen praktiske problemer må nevnes til slutt. De forandringene som Departementet foreslår (§ 6 og § 8 i loven), vil føre til mange dobbeltformer for samme sted, noe som igjen kan føre til lokal krangel og i tillegg skape utrygghet i forholdet til politi, brannvesen og helsevesen og andre som er avhengig av presise kartopplysninger for å finne fram i terrenget.

Manglende konsekvens i skrivemåte av stedsnavn vil gjøre det vanskelig for dem som leter etter slektsforbindelser, rettighetsinformasjon og lokal identitet ved å søke i digitalt kildemateriale på Internett. Ulik alfabetisering og stort antall varianter vil gjøre det mer tidkrevende og ikke minst mer usikkert å finne fram i ulike databaser, kataloger, registre og kart.

NLI mener at skrivemåten av gardsnavn fortsatt bør være retningsgivende for skrivemåten av bruksnamn som er identisk med gardsnavnet, eller der gardsnavnet går inn som en del av bruksnamnet. Gjeldende lov om stadnamn er altså god nok på dette feltet.

Med vennlig hilsen

Knut Sprauten
direktør